СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 56. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 10. березня 1931. VOL. XXXIX. No. 56. Jersey City, N. J., Tuesday, March, 10, 1931. THREE CENTS.

ВЕЛИКІ ЖЕРТВИ В ЛЮДЯХ І МАЙНІ ЯК НАСЛІДОК БУРЕВІЮ

НЮ ЙОРК. — Околицю Ню Йорку й сусідну з ним частину стейту Ню Джерзи навістила сильна буря з уливним дощем, яка позривала дахи, повалила дерева й наробила шкоди на міліони долярів. Крім того жертвою бурі впало 7 людей.

Яка була сильна буря, пізнати по тім, що вона не тільки позривала дахи із звичайних домів, але навіть з церкви на Бронксі.

Приплив моря був надзвичайно сильний. Величезні филі понищили прибережні віллі літників.

Але як у всім, так і тут, нема зла, щоби з нього не було хоч малого хісна. Ото сильні дощі додали до водяного резервоару Ню Йорку свіжих 20,000,000,000 ґальонів води, а це є дуже важне, бо місто терпіло на брак води.

РУЗВЕЛТ БЕРЕТЬСЯ ДО ЧИСТКИ МІСТА.

НЮ ЙОРК. — Ґовернор Рузвелт іменував Семюела Сібурі комішенером, котрий має перевести слідство над діяльністю Томаса С. Крейна, дистриктового прокуратора.

Крейна обжаловувано з ріжних боків у потуранню хабарництву і тій усій деморалізації, яка є звязана з судівництвом, поліцією й іншими департаментами нюйорської адміністрації. Та Крейн є також найближчим приятелем Джана Корі, президента Тамені Гол.

З того виносять, що ґовернор Рузвелт попаде в розріз з Тамені Гол, яка досі його піддержувала не тільки у виборі на ґовернора, але й у кандидатурі на президента держави.

Сібурі буде управнений вглянути в господарку ріжних департаментів міста, а особливо приглянеться поліції, огневій сторожі, управі пристани й будівельному відділови.

ВАҐНЕР ПРОТИ ВЕТА ГУВЕРА.

НЮ ЙОРК. — Сенатор Ваґнер виступив з дуже гострою критикою вета президента, яким знищено законопроект сенатора в справі реорґанізації бюр праці, котрий уже перейшов у конґресі. Ваґнер говорив, що Гуверова адміністрація є знана з того, що все тільки відкладає. А тепер відложено навіть таку справу, за яку стояв теперішний секретар праці, коли ще не був секретарем.

СТИМСОН СТУДІЮЄ ВІДНОШЕННЯ ДО РОСІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар стейту, Генри Стимсон, рішив покликати до життя спеціяльну комісію, яка займеться розслідженням російської проблеми. Каже, що це треба зробити задля ваги самої справи і задля браку властивих інформацій, які потрібно мати урядови, щоби визнатися в тій справі.

Отся заява Стимсона дала вже притоку до ріжних заключень. Дехто каже, що вона стоїть у звязку з промовою сенатора Бори, яку він виголосив перед кількома днями, домагаючися визнання совітів.

ТОМАС ПРО ВОКЕРА.

НЮ ЙОРК. — Нормен Томас, соціялістичний провідник, каже, що треба розслiджувати не тільки прокуратора Крейна, але й діяльність мейора Вокера, бо він теж показав себе нездібним адміністратором міста.

ЗІДЕТЬСЯ 100 ПРОҐРЕСИВНИХ.

ВАШИНҐТОН. — В середу і четвер відбудеться у Вашинґтоні конференція проґресивних сенаторів, конґресменів, економістів і ґовернорів. Радитимуть над безробіттям, тарифою і тим, як повернути „до конституційних форм правління".

УНІВЕРСИТЕТИ ПЕРЕПОВНЕНІ.

НЮ ЙОРК. — Університети не потерпіли задля економічної депресії на числі студентів. Колюмбійський університет нараховує у біжучім році 37,564 студентів.

СВІТ ЖДЕ НА ПОМІЧ АМЕРИКИ.

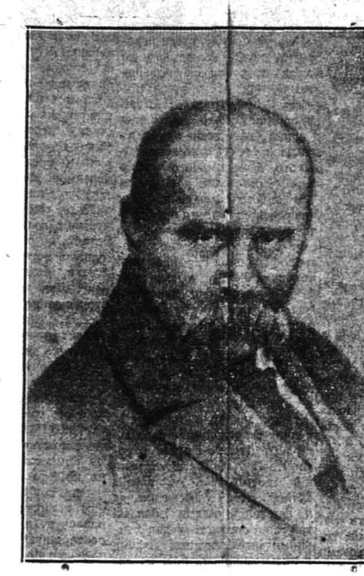
НЮ ЙОРК. — Щойно прибувший до Америки італійський славний історик, професор Ґуліельмо Фереро, виголосив у Купер Юніон свій перший публичний відчит, у якім говорив про світове економічне й духове замішання. Він твердив, що світ потребує духової й моральної помочі Америки, а колиб Америка злучилася в тій ділянці з Анґлією і Францією, то це була би така сильна інтелектуальна й моральна комбінація, що вона усунулаб неспокій і нужду світа, а принесла би мир і щастя.

11 БІЛІОНІВ НА БУДОВИ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент торговлі подає, що світ видасть біжучого року на ліквідацію безробіття 11 біліонів долярів, які будуть зужиті на будови. Половину тої величезної суми видадуть у Злучених Державах.

ВСЮДИ ПРОТИ ЖИДІВ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Джозеф Тененбавм, голова Американсько-жидівського Конґресу, подає, що в цілій Европі переслідують Жидів ще гірше ніж давніще, бо переслідують їх економічно,

ТАРАС ШЕВЧЕНКО.

МИНАЮТЬ ДНІ.

Поезія ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

Минають дні, минають ночі,
Минає літо, шелестить
Пожовкле листя, гаснуть очі,
Заснули думи, серце спить.
І все заснуло, — і не знаю,
Чи я живу, чи доживаю,
Чи так по світу волочусь,
Бо вже й не плачу й не сміюсь...

Доле, де ти? Доле, де ти?
Нема ніякої!
Коли доброї жаль, Боже,
То дай злої, злої!

Не дай спати ходячому,
Серцем замірати,
І гнилою колодою
По світу валятись,
А дай жити, серцем жити
І людий любити,
А коли ні, — то проклинать
І світ запалити!

Страшно впасти у кайдани,
Умірать в неволі,
А ще гірше — спати, спати,
І спати на волі,
І заснути на вік-віки,
І сліду не кинуть
Ніякого: однаково —
Чи жив, чи загинув...

Доле, де ти? Доле, де ти?
Нема ніякої!
Коли доброї жаль, Боже,
То дай злої, злої!

Вюнища, 21. грудня 1845 р.

EACH DAY GOES BY.

By Taras Shevchenko.

Each day goes by, the nights are passing,
Summers wane, the golden leaves
Are rustling low; the eyes are fading,
Thoughts are drowsing, heart's asleep.
And all's asleep — and I know not
If I am living, holdinig on,
Or merely wand'ring on this earth,
For now I'm void of tears and mirth.

Fate, where are you? Fate, whe are you?
None is there in vision!
God, if good fate you begrudge us
Then grant evil, evil!

Don't let a walking being sleep,
His heart to drows inert,
And like a rotting loggerhead
To wallow in the dirt;
But let him live and with his heart
Love those of which he's part,
If not — then let him curse with ire
And set the world afire.

'Tis frightful to be shakle-bound,
To die a slave is dree,
But worse, much worse is slumber, sleep:
To sleep when you are free,
To fall asleep forever on
And not to leave a thread
Of any trace: it's all the same —
One may as well be dead.

Fate, where are you? Fate, whe are you?
None is there in vision!
God, if good fate you begrudge us
Then grant evil, evil!

12—21—1845, Viunyshcha.

Translated by *Waldimir Semenyna.*

СВЯТАЯ НАША ВІТЧИНА!...

**Святая наша вітчина!
Інакше як її назвати
Ту землю милу, землю рідну,
Де нас на світ родила мати,
Де над колискою вона
Співала пісню нам погідну?
То пісня слави, райських снів!
Її для подиву синів
І для любови їх зложило
Без хитрости велике діло
Батьків. Та пісня і ті гори,
І ті широкії поля,
Те невгомонне синє море,
Високе небо і земля
З багацтвом всім — вони нам рідні,
Так рідні, як і наші злидні.
Ми діти їх, ми частка тої
Землі коханої святої,
Де наші прадіди жили,
Де їх могили дальновидні
Так гордо чола підняли
І наші очі прикували
Красою бідною й без мови
Про Україну розказали,
Що в ній творилось.**

З поеми ТАРАСА ШЕВЧЕНКА „Гайдай".

РОЗПРАВИ ЛЯХІВ З УКРАЇНЦЯМИ

ПІСЛЯ „ПАЦИФІКАЦІЇ" ПОЧАЛАСЯ НИЗКА СУДОВИХ ПРОЦЕСІВ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Перед судом присяглих чортківського суду в половині березня відбудеться розправа проти Юлія Думного, Олекси Ганкевича, Мирослава Чорненького, Любомира Прокоповича, Осипа Романова, Миколи Кузняка, Осипа Осадчука, Володимира Пирога, Петра Опиханого, Володимира Гладкого й Ісидора Ногайського. Ляхи обвинувачують їх усіх в приналежности до УВО.

13. лютого скінчилася судова розправа над членами позашкільного „Пласту" в Стрию. Ця розправа почалася ще в осени 1930 р., але була перервана. Всіх 96 обвинувачених звільнено від вини й кари, бо суд не знайшов за ними жадної вини. Одночасно звільнено від кари й учительку Ірину Любинецьку, яку обвинувачено за здогадне затирання слідів злочину студента Гошовського, засудженого за приналежність до УВО.

14. лютого в Самборі відбулася судова розправа проти молоді з села Зарайська, пов. Самбір. Перед суд було поставлено 20 молодих Українців. Після переведеної розправи суд засудив усіх по два місяці до вязниці за те, що вони заложили в своїм селі „Пласт", а обвинуваченого Фатулу на пять місяців за те, що він був провідником молоді та предсідателем „Пласту". Крім того засуджено на два місяці п. А. Сілецького з Лютовиськ за те, що він реферував на зборах справу статуту „Товариства опіки над молодю", який затвердило воєвідство.

По кільkаденній розправі судді присяглих більшістю голосів заперечили 17 питань обвинувачення посла Кохана, а признали лише два незначні. На підставі цього рішення суд присудив посла Кохана на три місяці вязниці з зачисленням слідчої вязниці. Тому посол Кохан вийшов на волю.

Всі польські суди на українських землях тепер завалені справами по обвинуваченню Українців у ріжних „злочинах" і „провинах" проти Польщі. Готується ціла низка процесів над членами ріжних українських інституцій та установ, які замкнули Ляхи перед пацифікацією та в часі цього крівавого божевільства ляцьких опришків на українських землях.

РОМАНА БІДУ ВРАТОВАНО ВІД КАРИ СМЕРТИ.

ВАРШАВА (Польща). — На прохання оборонців Романа Біди президент Мосціцький дарував йому життя. Як відомо, Роман Біда був засуджений польським судом за бомбовий замах на павільон Східних Торгів у Львові.

17. лютого Роман Біда, який сидів у львівській вязниці, одержав повідомлення, що кару смерти замінено йому на 15 років вязниці. Після того Біду з іншими вязнями перевезли до дрогобицької вязниці.

ВЖЕ ЗНАЙШЛИ УВО Й У ВАРШАВІ.

ВАРШАВА (Польща). — Місцева політична поліція перевела ревізії серед Українців студентів вищих шкіл у Варшаві, котрі походять зі Східної Галичини та з Волині. Між іншими арештували студента О. Новіцького, котрий студіював теольоґію у варшавському університеті.

Польська влада подає, що в нього знайшли нелеґальні папери та переписку, яка доказує звязок українських студентів у Варшаві з УВО.

ЗЕМЛЕТРУС НА БАЛКАНАХ.

БІЛГОРОД (Югославія). — Лише тепер починають доходити сюди відомости про сильний землетрус, який був минулої пятниці на сербсько-болгарськім кордоні. Від землетрусу потерпіло кілька сіл і невеликих міст недалеко міста Скоплє, а місто Пірава цілком знищене.

Офіційні відомости подають, що в районі землетрусу зареєстровано 24 людей убитих, 48 тяжко поранених і біля 100 лекше поранених Неофіційні відомости подають число вбитих на 150 і більше ніж 500 ранених. 1,000 домів у районі землетрусу цілковито зруйновані, а кілька тисяч ушкоджених.

На південь від Скопля обвалилася величезна скеля, яка зруйнувала залізничий міст та засипала залізничі тори. Комунікація між Скоплєм і Салоніками зовсім перервана. Землетрус захопив не лише територію Сербії, але також ногранича Болгарії та Греції, де так само є багато поранених і вбитих людей та зруйнованих хат.

ПРОТИ РОСІЙСЬКОГО „ДОМПІНҐУ".

ЛОНДОН (Анґлія). — Тому, що уряд Мек Донелда не зміг боротися з російським домпінґом, за діло взялися самі банкирі та промисловці. На секретній нараді керівників анґлійської індустрії та фінансів вирішено негайно розпочати рішучу боротьбу з радянським домпінґом, який старається пошкодити анґлійській індустрії.

Якими засобами вони поведуть свою війну з большевицьким домпінґом, це тримається покищо в секреті.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ВІЛЬНЕ ЖИТТЯ

В призначеній для лондонського часопису „The Slavonic Review" статті писав Іван Франко про Шевченка таке:

„Якби хотіти звести Шевченкову поезію до одної формули, то я назвав би її поезією туги за життям. Вільне життя, не звязаний розвій індивіда й громади — це ідеал, якому Шевченко був вірний до кінця."

Вільне життя, отсе є та тайна, яка приковує нас до Шевченка. Ота його безкомпромісова непримиримість з усяким насильством над людиною і громадою. Та його розмежна любов до всіх понижених і гноблених. І та свята віра, що правда мусить побідити, що мусять вкінці впасти кайдани, які звязують духа людини, які давлять народи. І тому саме отой кріпак, проданий по довгих торгах „як расовий кінь за 2,500 рублів — став провідником народа". І є ним до нинішнього дня.

Бо він, як писав Франко, був „селянський син і став князем у царстві духа. Він був кріпак і став великою силою в громаді людських культур. Він був простак і відкрив професорам і вченим новіші й свобідніші степені. Він терпів десять літ від російської воєнщини, а зробив більше для свободи Росії, ніж десять побідних армій".

І тому не диво, що в 70 літ по смерти поета він далі живе між нами. Щобільше, чим далі віддалюємося від його смерти, тим ми є ближчі до його духа. Поет давних днів стає для нас з кождим роком чимраз модернішим, його з кождим роком краще розуміємо й краще намагаємося виповнити його ідеали.

Дотого самі переконуємося, що пророчі слова поета сповнюються до йоти. Бо чи це Він не заповів нам, що не матимемо волі, поки не встанемо й не окропимо її вражою, злою кровю?

Кріваві польські „пацифікації", Соловецькі острови та інші каторги наших окупантів вказують нам наглядно, що треба нам вилічитися від усяких сентиментів, а розвязувати питання нашої волі в такий спосіб, який передбачав Шевченко.

Ціла наша нація тужить сьогодні за вільним життям. І тужить тим більше, що хоч коротко, але таки жила вона недавно своїм власним вільним державним життям. Серед цеї туги гартуються серця, кріпиться воля й освідомлюються маси, бо пізнають, що наші вороги таки жаждуть крови, бо їм „заздро, що в брата є в коморі, і на дворі, і весело в хаті". І тому, щоби задержати свою землю і пірвати кайдани, прийдеться нам ще раз вставати з непохитньою вірою в побіду правди і в те вільне життя, за яким так тужив Шевченко, а яке прийти мусить, але окуплене — злою вражою кровю.

Д-р Остап Грицай.

ПОЕТОВІ НАРОДНЬОЇ ПОМСТИ

СЛОВО В 70-ті РОКОВИНИ СМЕРТИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

(10. III. 1861—10. III. 1931).

„...Батьку, брате!
Чом я не сторукий?
Дайте ножа, дайте силу,
Муки Ляхам, муки!
Муки страшної, щоб пекло
Трясłося та мліло!"

Такими навіки й до глибини душі вражаючими словами, словами горіючого пожадання помсти за преважкі кривди, заподіяні рідному народові, співав тому рівно девятьдесять років, у своїй пропамятній поемі **„Гайдамаки"** (Петербург **1841)**, устами одного з її найголовніших героїв — **Тарас Шевченко.** А оце саме сімдесяті роковини смерти цього нанайбільшого поета доводиться українському громадянству святкувати. Сімдесять довгих років, упродовж яких ми перейшли в нове століття, діждалися нечуваного розвитку культурної творчости в усіх областях людського життя, пережили світову війну і зміну обличчя світа, а проте відносно Шевченка зберегли незмінно й усеціло той культ його Генія, яким ушановуємо Шевченкову память уже більш ніж пів століття. Бо чи ми начислимо стільки і стільки років від його смерти, чи такі й такі десятиліття від того чи иншого твору Шевченка, ми завжди зустрінемось з тим, що всі оті, здавалосяб, предовгі літа не змогли ніяк нарушити тієї **„святої правди"** його слів, того вилитого його сльозами „псалому", яким він хотів розпанахати гниле серце поробощеного народу. Ви читайте нині будь-яку з поем Шевченка, звернених проти деспотії колишнього московського царату, а побачите, що ніодна з них не перестаріла, що його малюнок **московської тюрми народів і московських розпинателів волі саме нині** стількиж правдивий і тричі підтверджений дійсністю, що й трагічний своєю невмолимою ясновидючістю. Але геніяльне око великого поета добачувало не тільки всю грозу, всю небезпеку, всю погубу, яка ішла і мала ще й у майбутньому прийти безталанній Україні від Москви. Від тих московських ненаситніх людоїдів, суєсловів і лицемірів, Господом проклятих, що то люблять на братові шкуру, а не душу, тай луплять її по царському, чи-там по большевицькому закону. Ні — Шевченко не тільки **той** між великими поетами світа XIX. в., що на пів століття поперед прочув **усю огиду, ввесь нерозум та повну нездатність до життя московського большевизму** і його безконечно нікчемну і підлу ролю в історії народів **як гідного спадкоємця й вірного наслідника царату** та **найлютішого гнобителя робітничого й селянського пролетаріяту, про якого досі чувала історія.** Шевченко теж той між репрезентативними представниками новітньої культури, що саме **в часі пропамятного польонофільства** в Европі першої половини XIX. в., в часі, коли й найблагородніші духовістю люде вважали просто своїм обовязком захоплюватися колишніми борцями за визволення розшматованої царями Польщі, не дається заманити загальному поривові, **а добачує в Ляхах історичних ворогів України,** і як таких клеймує їх у своїх творах **так,** як ще тільки хіба **Данте** таврував ворогів Італії у своїй несмертельній поемі **"La Commedia Divina".** Нехай у Шевченка, як це нам добре відомо, і близькі тай гарні особисті звязки з деякими інтелігентними Ляхами з письменницьких кол, це для нього ніяк не може бути понукою до того, щоб замикати очі на дійсність „святої правди" в минулому обидвох народів і не проклясти злочинів ляцьких катів горіючим словом бурхливого гніву за кривди народу. Він навіть у простих приписках до дантейських картин своєї поеми „Гайдамаки" намагається пояснювати своїм читачам ледачу психіку тих Ляхів, в яких „усе шляхта, z honorem, без дисципліни, робить не хочеться, а їсти треба", які „зрадою страшно замучили Гонту", і в яких „kawaleria narodowa — тоб-то польські драгуни (нинішні улани! — О. Г.) це язва простого люду". А в поемі самій, тій справжній египетській піраміді ненависти до ляцьких катів, Шевченко, якому тоді було всього двацять шість років життя, повний такого трагічного пафосу, такого захоплення **„великим святом" гайдамацької помсти** та оконечної відплати Ляхам, що иноді він нею раює. Нпр.

„І день і ніч гвалт, гармати,
Земля стогне, гнеться,
Сумно, страшно, а згадаєш —
Серце усміхнеться..."

Отак молодий Шевченко в часі, коли инші поети й письменники України не важились під обухом московської цензури на ніяке свобідніше слово, коли між ними, таксамо як і між тодішнім українським панством, переважали нікчемні **Кирпи-Гнукчошиенки,** яких він з таким презирством згадує у передмові до готовленого ним другого видання **„Кобзаря" 1847 р.,** сам один будить нечуваним досі зазивом до боротьби, до розправи, до порахунку з ворогом тих, що „оглухли, похилились в кайданах". Для десператів в його оточенню немає вже нічого з гордого минулого України, тільки счорнілі згарища, але Шевченко знає, що в тому попелі „тліє іскра вогню великого" і „не вгасаючи, як той **месник** часу дожидає." Наш поет ось уже в поемі **„Тарасова ніч" (1839)** протиставив дещо скаржливо-сентиментальному ліризмові в „Думи мої, думи мої" та „До Основяненка" мужну, хоч і страшну фільософію національного активізму, воплочену в подвизі Трясила, розторощуючого Ляхів до одного, з тим його очайдушним „козак Ляха знайде". Але в потрясаючих картинах поеми „Гайдамаки" ставляє Шевченко безоглядну помсту на лютих ворогах свідомо як одну з гранітних засад своєї національної ідеольогії, одним з вічно живих заповітів своєї творчости та поетичної історіософії „Кобзаря" взагалі. Це фільософія по правилі: зуб за зуб, мука за муку, смерть за смерть, вона єдино вказана і єдино спасенна **як за часів Коліївщини 1768 р.,** так за царату і так — кличе до нас нині дух Шевченка — **і тепер, коли окаянні Ляхи, наступивши наїздом на нас, розкрівавлюють пацифікаціями край.** В кожний саме час, коли ворог винищує нам землю, найвищим законом народніх мас есть — боротьба і рівна, всеціло караюча відплата:

„...За кров і пожари
Пеклом Гайдамаки Ляхам оддадуть".

Оце гасло „кари Ляхам, кари" і „впиться кровю" та „по трупах гуляти" цеж ніщо инше, тільки горячкова реакція **подоптаної ворогом „живої душі" народу.** І що для Шевченка навіть така горячкова, шаліюча реакція народнього гніву, це щось, мимо всього, самозрозуміле і природне, в його ідеольогії непомильний принцип і несхитна засада, на це доказом уся дальша творчість нашого поета, упродовж якої він так часто повертає до концепцій з ущерть однозначно переведеними мотивами свідомої помсти.

Він ще в чотири роки після поеми „Гайдамаки" жалується в відомій **апострофі до Н. Гоголя** на своє осамотнення як провістник боротьби, зазначуючи з гіркістю, що вже „не заревуть в Україні вольнії гармати і ніякий новий Гонта не заріже своєї дитини за честь, славу, за братерство, за волю країни" — мелянхолійна рефлексія, яку Шевченко розроблює ширше і в дусі вогнисто революційного активізму дедалі в поемі **„Холодний яр".** Тут наш поет навязує до поеми „Гайддамаки" як сюжетом, так і особливо пристрастною обороною колишнього подвигу Гайдамаків, яка видержана зовсім в дусі того повного пієтизму підходу до тих синів України, який нам так добре відомий з Шечвенкового заспіву до нашої поеми. Знову не цурається поет гайдамацького чину, величаючи їх борцями за „святую правду і волю", знову чуємо про „людоїдів лихих, нових Ляхів", і знову паде в сторону сучасної Шевченкові українськoї суспільности глумливе слово:

Овеча натура!

Овеча тому, що та суспільність слухняно підставляє шию під топори деспотії, сама не знаючи защо, призабувши цілком тих божих лицарів, що сходилися колись в Холодний Яр, щоб „одностайно стати на лукавого ворога, на **лютого Ляха".** Отою ідеєю непримиримої боротьби за волю народу Шевченко пригадує подекуди боєвий фанатизм старого **Клеманса** з його ідеєю **національного** реваншу Французів за катастрофу в 1870/71. р., червона нитка цього ж фанатизму ненависти до ворогів України тягнеться в нього аж ген до останніх творів, які всі сповнені вщерть божеським жаром революційного духа. Згадаймо тут тільки такі поеми, як **„Швачка" (1848),** оспівання гайдадмацького ватажка Якова Швачки, що за Коліївщини мав свою кватиру в Хвастові і карав тут Ляхів і Жидів не гірш Гонти і Залізняка, а з инших поему **„Буває, в неволі иноді** згадаю" **(1850),** де оповідаючий козак жертвує власну дитину на те, щоб люто помститися на ляцьких наїздниках, які збещестили йому його доньку Прісю.

„...Усі до одного згоріли
І Прісяя бідная моя
Згоріла з клятими..."

Для Шевченка всяке діло помсти, нехай і найбільш жорстоке, це „святе" і „пресвяте" діло, „велике свято" і „бенкет", а поняття помсти утотожнюється в нього з поняттям правди так, що вони взаїмно доповнюються, і наш поет в переспіві **„Осії глава XIV"** може сказати до прислужників тими:

„...Усюди
Вас найде правда-мста..."

Степень життєвої активности Шевченкових героїв визначається здебільшого тим, наскільки вони в силі ще мстити ворожі кривди, заподіяні Україні, або,—коли це неісторичні герої— особисті. Так в поемі **„Чернець" (1847)** старий Запорожець Семен Палій не може найти в черничій келії спокою, коли розгадує своє колишнє лицарське життя, якого йому вже не вернути, а в поемі **„У неділеньку, у святую" (1848)** вибраний гетьманом Лобода скидається цього вибору в користь молодого Кравченка-Наливайка тільки тому, що не почуває в собі сил **„тепер, у прелютую годину на нашій славній Україні" вести військо на Ляхів.** З иншої сторони маємо в Шевченка цілий ряд поем з подвигами жагучої помсти на любовнім тлі — здебільшого у звязку з тлом національно-суспільним — а в поемі **„Юродивий"** прославлення чинного зневаження одного високого московського урядовця в Київі в 40-их роках. І все і всюди ті месники для нашого поета — це мученики-герої, вони такіж „святі месники", як святе є їх діло помсти, вони „святі лицарі" і „споборники святої волі", і ніколи поет не лякається розмальовувати того „пекла", що його шаліюча помста счинила, наскільки лиш ненависний ворог покараний всеціло, на жах царям, панам і „овечим натурам".

А ми? Хібаж ми не земляки й не духові діти Шевченка, щоб лякатися нині вдарити ще одною лавою нових Гайдамаків на большевицьких царів і ляцьких панів? В 70 літ після своєї смерти Шевченко кличе до нас сьогодні могутніше ніж коли:

„Борітеся, поборете!

СТУДЕНТ ПРО ПОХОРОН ШЕВЧЕНКА

В науковому двохмісячнику українознавства „Україна", виданім у Київі заходами Всеукраїнської Академії Наук, знаходимо в книжці 1—2 за 1925 рік між матеріялами і замітками про Шевченка лист петербурського студента Теоктиста Хартахая, писаний в Петербурзі, а висланий до Гнилосирова в Харкові, в якім приятель сповіщає приятеля про смерть Шевченка.

Лист цей, який подаємо в незмінному змісті, такий:

Петербург 1861 г. Февраля 28.

О смерте, смерте, сто чортів твоїй неньці!

Здоров бувай Василю!

Вже із газети довжен знать, що Тарас Григорович замовк навіки. У сій моїй писулці я тобі напишу, що сам бачив і що тобі знати кортить. Скажу про похорони Шевченка.

Умер він на другий день після своїх імевин — у 26 число, в 6 часів уранці. Дуже, сердега, не хотів умирать на чужині, усе про Україну згадував. Після смерти его, зараз усі узнали, не тільки хахли, а и усі путні люде. Принять на себе хлопоти похорон считав усякий зачесть, грошви не жалилося. Спорядили таку труну, що хоть би и нам з тобою довелось у такій своє грішне тіло бачить. Дали знать у школу хлопцям, щоб прийшли „почтить прах усопшаго" и народу навалилося такого, що хоть на Москву иди. Тіло лежало в Академії художеств, бо Шевченко там умер. Всі пісьменні люде, теж узнавши, повалили, мов хмара, так що у церкві був наголо студент та пан та литератор та учений. Ляхи теж усі прийшли. У церкві шчилом не повернеш. Шушвали и де яким бабам та дівкам досталось на горіхи. Се було 28-го числа. У 10 часов началась обідня, в 11 кончилась и началась панахвида. Після панахвиди завились з попами: попи кажуть, — треба закривать труну, громада прітьмом кричить — не треба, Білозерський чуть було не добравсь до одної бороди, та якось то обійшлось, піп сховавсь. А все таки торгуютьця, щоб труну закрить, парубота дивитьця, що попи гаргатимуть. Наплювавши у кулачча, парубота гаркула своим власним голосом: „на надо"... и попи злякались и всі у вівтар поховались. Утихомиривши народ у церкві, хахли почали говорить річи до тіла. Первий скочив на катафалк Куліш и вчистив річ по українськи... „Умер еси Тарасе... ти показав нам дорогу, а ми як що не підем по ій, то будем мовчать"... сказав він. Другий вскочив Білозерький и теж по хахлацьки вчистив. Третій вскочив Костомаров і уліпив по Московські, укидуючи у річ стихи із рідної поезії. Четвертий сказав слово теж хахол друзяка Шевченка стихами, пятий теж хахол і теж стихами та усе на рідній мові. Шостий студент Лях (студенти ляхи усі були) сказав слово по польську теж стихами. Тут и я, покашлявшись — наплював у кулачка, нахмурив брови, як буцім то що небудь путне, теж по хахлацьки учистив слово. Костомаров'і другі хахли прислухались до его і похвалили, а Білозерський там же и попросив его для „Основи". Усіх річей було сказано з 15. При виносі труни ні одна проста рука до неї не трогалась, її ніс на голо студент і литератор. Я ішов під гробом (трупою) від ніг і з 3-го етажа держав его на плечах. Труни не спускали з рук до самого кладовища, до котрого із Академії буде верств з 7. Труна була дубова, оббита срібною парчею, що узглавиі кришки на срібній дошчечці було написано: „український поет Тарас Григорович Шевченко 1861 февраля 26 д".

Дубову труну положили в свиньцеву через те, що его повезуть на Україну. На поета возложили лавровий вінок, из котрого я увірвав три листика и каждий прикладував до его широкого лобу. Их трех тобі, як справжньому хахлові, як моему щирому приятелеві, посилаю в знак памяти моеї і священного для Українців Шевченка. Другий піде у Київ, а третій останетьця у мене. Та ще я видірвав від труни китицю, котру теж думаю тобі подарить, як що побачусь з тобою у Харкові до того времени, поки ти не виідеш з Харківа. Посилаю тобі ще дві нитки з китиці, котру я відірвав від труни Шевченка: одна срібна, друга проста нитяна, бо ти хахол. От тобі й похорони Шевченка. Я совітую тобі побалакать з хлопцями и отслужить панахиду по души покійника. Там можете ви учистити на рідній мові з десяток слов, котрі любий журнал нацечата, як що не дуже будете залазить у ліс. Річі, котрі були тут сказані, дуже храбрі. Посилаю тобі мою. Одного посадили у Камчатку за річ (Ляха). Новостей, особенно демонстратівних, у нас до біса, та нигде писать".

ВИРЯЖАЮТЬ ТАРАСА НАД ДНІПРО

Ранком, 8. мая н. ст. 1861 р. відкопали могилу й добули домовину. Відчинили її й побачили, що Тарас не змінився, тільки тіло його покрилося плісню — тіло, бо духова спадщина осталася свіжою й до нині.

Деревляну домовину вложено в другу, цинову, залютовано й покладено на рисорному возі, який нарочно до того й був прибраний.

Усіх, що були присутні, обгорнув великий смуток. Цеж було останнє прощаннє з найдорожчим своїм чоловіком. „Доки Тарасова могила була в Петербурзі — писав редактор „Основи" Білозерський, здавалося нам, що смерть не забрала ще всього з собою, а тепер — прощай!"

Серед того загального смутку, що вітав кругом, приняв слово Куліш: „Щож це, Батьку Тарасе! Ти виїзджаєш на Україну без червоної китайки, заслуги козацької? Чим-же нижчий від тих козацьких лицарів, що червоною китайкою вкривалися, заслугою козацькою пишалися? Ні оден предок твій не сходив із цього світа без отцьої останньої чести. Чи вжеж ти чужим-чужиницею вмер на чужині? Що-ж про нас скажуть на Вкраїні, як ми тебе вирядимо непокритого червоною китайкою...?

Скажуть, що й ми такі перевертні, як ті дуки, що позабирали козацькі луги й луки... Ні, Батьку, ще не попереводилися діти козацькі! Розкиньте-ж, небожата, червоний цвіт славетний на чорній, сумній домовині Тарасовій!

Оттепер їдь, Батьку! Нехай земляки знають, що ми тут у столиці своєї святої старосвітчини не занедбали.

Зявися, Батьку, серед рідного краю під своєю червоною китайкою та згромадь навкруг себе сліпих, глухих і безязиких: нехай вони із мертвих уст почують твоє безсмертне слово та нехай, хоч помиляючися, почнуть говорити непозиченою мовою!... Наш єси, поете, а ми нарід твій і духом твоїм дихатимемо во віки й віки".

І рушила велика домовина вулицями Петербурга на залізничий дворець, а червона китайка маяла, немов прощалася із столицею, збудованою на козацьких кістках, немов прощався Шевченко червоним прощанням із тими, що перед 14 літами засудили його таким присудом жорстоким, бо він правди хотів. — Тепер він немов говорив до них: видірвали ви мене від рідного краю, зруйнували моє здоровля, передчасно вбили, а дивіть, я вертаю туди таким поворотом пишним! Так поверне колись усе, що ви з України забрали: її добро, слава й воля. Я вертаю мертвим, щоб вони живими вернули.

Богдан Лепкий.

Дай дожити, подивитись,
О Боже мій милий,
На лани тії зелені
І тії могили!
А не даси, то донеси
На мою Вкраїну
Мої сльози, бо я, Боже,
Я за неї гину!

Т. Шевченко.

То Україна, то моя
Кохана, рідна Україна,
Її широкії поля,
Її могили і руїни,
Святая прадідів земля!
Люблю тебе я, Україно,
Твої шовковії луги,
Твої зеленії діброви,
Круті Дніпрові береги,
Люблю, люблю вас до загину
Новою силою любви.

Т. Шевченко.

І виріс я на чужині,
І сивію в чужому краї.
Та одинокому мені
Здається, кращого немає
Нічого в Бога, як Дніпро
Та наша славная Вкраїна

Т. Шевченко.

ПРИМАРИ ГОЛОДУ НА БУКОВИНІ.

Ще від осени минулого року роблять керманичі нашої країни заходи, якби виратувати край із скрутного положення, в яке його загнала погана лиха господарка попередних правлінь, а по части загально-европейська кріза. Кличе обставини зрозуміли головачі поодиноких ділянок у краю так, що почали зменшувати видатки в поодиноких галузях тим способом, що повіддалювали масами мало плачених, нижчого степення урядовців і причинилися таким способом до збільшення армії безробітних, а позісталим у службі почали зменшувати місячні платні. Проти такого поступовання виступили вони в останнім часі гостро й боронять завзято своїх життевих інтересів. Боротьба загострилася так далеко, що полилася вже й кров (демонстрація залізничників), а невдоволення всього населення зростае з дня на день. Держава призначила на допомогу для безробітних на Буковині 3 і пів міліона левів, а наглядної користи з тої допомоги покищо не видно.

І коли заводові робітники в сих невідрадних часах мають хоч сяку-таку поміч зі сторони держави, то сільські робітники і дрібне селянство, а головно наше, полишене всякої опіки. Не досить того, що ціна на збіже й худобу нижчі кошту витвору; не досить того, що майже на кождім сільськім господарстві настановлений вірителями насильний управитель, не досить того, що дрібний наш хлібороб не має ні звідки ніякої помочи й правної охорони від навалу ріжних піявок, що за півдурно забирають по закону останній, кривавим потом зароблений на прожиток дорібок за безцін; ще до того здирають і перцептори остатну кожушину з голих і босих під цю пору дітей за податок, за той самий податок, як перед трома роками, коли корець пшениці коштував 1,200 левів, і продають за півдурно. Нема для мужика знижки на податок, нема для нього і його власних грошей з передвоенної почтової щадниці, що протягом 10 літ не спромоглося виплатити жадне правління й до сьогодня нема воєнного відшкодування й підвищення жебрачої пенсії воєнним вдовам, сиротам і калікам. Для мужика нічого нема. Нема помочи для села, якої воно так дуже потребує. Наступив застій у всяких ділянках нашої господарки й увільнив сотки тисяч рук від праці. А чим менше праці, тим більше зростае страхіття голоду. І те страхіття підносить уже голову в наших Карпатах, де сотки тисяч робучих рук сидять бездільно в голоді й з виснаженими лицями глядять зпід убогої стріхи на скорий поратунок.

(н. к.)

(„Час".)

НА ВСІЙ УКРАЇНІ

ВИСОКІ МОГИЛИ: ДИВИСЯ, ДИТИНО,
УСІ ТІ МОГИЛИ — УСІ ОТТАКІ:
НАЧИНЕНІ НАШИМ БЛАГОРОДНИМ ТРУПОМ,
НАЧИНЕНІ ТУГО. ОТСЕ ВОЛЯ СПИТЬ.
ЛЯГЛА ВОНА СЛАВНО, ЛЯГЛА ВОНА ВКУПІ
З НАМИ КОЗАКАМИ. БАЧИШ, ЯК ЛЕЖИТЬ!
НЕНАЧЕ СПОВИТА. ТУТ ПАНА НЕМАЄ:
УСІ МИ ОДНАКО НА ВОЛІ ЖИЛИ,
УСІ МИ ОДНАКО ЗА ВОЛЮ ЛЯГЛИ,
УСІ МИ І ВСТАНЕМ, — ТА БОГ ЙОГО ЗНАЄ,
КОЛИ ТО ТЕ БУДЕ. ДИВИСЯЖ ДИТИНО,
ТА ДОБРЕ ДИВИСЯ! А Я РОЗКАЖУ,
ЗА ЩО УКРАЇНА НАША СТАЛА ГИНУТЬ,
ЗА ЩО Й Я МІЖ НИМИ В МОГИЛІ ЛЕЖУ.
ТИЖ ЛЮДЯМ РОЗКАЖЕШ, ЯК ВИРОСТЕШ, СИНУ.
СЛУХАЙ ЖЕ, ДИТИНО!

Т. ШЕВЧЕНКО.

ЛИСТИ З РІДНОГО КРАЮ

(Подаємо в оригіналі ті листи, що наспіли з краю в справі останніх подій. — Ред.).

Сільце, дня 18. січня 1931.
Дорогий Брате!

Я лист твій з дня 10 грудня отримав, за котрий тобі сердечно дякую. З нього я довідався, що ти, Богу дякува, здоров, як рівнож твоя родина. Ми, Богу дякувати, також трохи здорові, але не всі. Стефка була дуже хора на тиф, а тепер вона трохи піднеслася, то жінка лягла. Дорогий Брате, хочеш довідатися про наше життя подрібно. Ми можемо тобі дещо описати. Наше життя в теперішню хвилю дуже важке. Напишу тобі, що скоїлося сеї осени. Тільки люди звезли збіжа додому, впала в цілу Східну Галичину карна експедиція й почала усмирювати спокійний український нарід тим, що розшивали будинки, розкидали збіжа, а при тім ще й немилосердно били людий так, що котрий завчасу вирвався, то кривсь по ровах та яругах, покидаючи дім і ввесь дорібок на поталу ворогів, як колись, а може ще й гірше, як за татарських часів.

Та на тім не скінчилося. Ще нарід не відітхнув, як впакувалася карна експедиція уланів, а як вони поводилися, то аж волос дубом стає. Я сам можу подати факт, який я сам пережив. Якраз у мене була хора дитина на тиф. Я думав, що ліпше зроблю, як замельдую. Тимчасом я ще собі погіршив, бо один жандарм, Кропидловський пімстився тим, що дав мені 6 коней і 6 уланів. Першими словами привитав мене „К.... ці маць, бендзєш паментал, яка матка Поляка родзіла". Військо, як віхало на подвіре, то виглядало, як Содома і Гомора: все перевертали догори ногами, збіжа, сіно, конюшину під коні кидали, а я нічого не памятав, бо вже був так збитий капітаном, що йому до ніг не вклонився. Я ще не опамятався, як прийшов вахмістр і почав приказувати, щоби на вечер було 6 курей, на рано 6 курей і до кухні 6 курей і 1 корець вівса, опріч того, що коні годували. Притім бив, щоби памятати, що говорить.

А при тім всім запровадили собі в селі музику, водили по селі, знущалися над тою музикою й водили людий з тим весіллям і добирали ліпшої охоти до бійки. Вікна всі в селі були вибиті. Кооперативи і читальні знищили до тла. Навіть мури повалили, а мені пан вахмістр казав чекати на себе зі світлом, то я чекав і мив коням ноги, аж поки він не вернувся. А як вернувся в ночи, в 2-ій годині, то й йому я мусів мити ноги теплою водою, а відтак післав мене зараз до міста по провіянт, щоб принести кождому жовнірови 1 пачку тютюну, найліпші папірки і сірники, а крім того, що їх душа забажала, то мусіло сейчас бути. Не було ніякої вимови, що нема за що, бо водили під багнетами і били так, що мусіло бути все: горівка, пиво, вино, ріжні мяса, що тільки вони забажали.

Дорогий Брате, пишу, але не годен, бо мені сльози очи заливають; то тільки частина з того, що ми пережили, бо, хотівши все точно описати, то треба цілу книгу. Тепер, куди не глянеш, сум і руїна. Все добро матеріяльне й національне, що нарід працював літами, пішло в нівець. Не досить, що так народ знищили, тепер тягнуть податки, а платити нема чим. Я сам при тім „весіллю" проносив 72 зол., а в нас тепер 72 зол. то великі гроші.

Подумай, Брате, що 2 цицькових пацят коштує 5 зол. Звідки тепер хлоп може взяти грошей? Все, що рільник має, беруть за дармо. Всю інтелігенцію українську сильно збили, так, що на голову ставали й так били, що аж тіло відлітало. Ми маємо одного чоловіка, котрий впоминається за правдою й котрий тепер є послом, то так немилосердно його збили, що аж додому його занесли, а притім запроторили його в тюрму, в котрій просидів більше як 2 місяці. Ще донині богато нашої інтелігенції й свідомих селян мучиться по польських тюрмах.

На тім кінчу й здоровлю тебе, Дорогий Брате, Братову і дітей та всіх знакомих, котрі ще жиють. Прошу, читай і другим давай, нехай знають, як ми тепер жиємо під польським режімом. — Твій зичливий брат.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільні Козаки, від. 316, повідомляє своїх членів, що надзвичайні збори відбудуться в четвер, 12 березня, точно в годині 8-мій ввечір. Проситься кождого члена прийти на сі збори, бо предсідатель Іван Майка має важну справу членам розказати. Проситься членів розметів не затягати. Кождий член знає, що має платити розмет що місяця, а хто не заплатить, буде суспендований. Сего місяця будеться збирати по пятьдесять центів до Центр. Комітету, щоб кождий член був на це приготований. Хто з членів ще не вписав своїх дітей, або своєї жени до товариства і У. Н. Союза, просить сего місяця вписати. Добрий господар дбає про розвій своєї господарки, а добрий член повинен дбати про розвій своєї організації. Рівнож проситься членів не забувати про будову нового дому. — В. Ґурянський, секр.

В. Будзиновський.

МОГИЛА.

Оповідання.

(3)

Не помогло. Могила морочила його в день і в ночі; на яві і у сні. Раз пустився до попа сказати йому, щоби пішов на могилу, викопав скарб і взяв його на боже. Але саме тоді попа не було дома, бо кудись поїхав на пару днів. Вертаючи від попа, передумав свою біду ще раз і рішився від тої могили і від її скарбу втекти. Зараз на другий день поїхав у Слобідщину. В гарній стороні з буйною землею, знайшов малу козацьку оселю збігців з Подніпровя і там найняв майстрів та став будувати хату. Платив добре, отже хата і стайня скоро були готові. Не кажучи нічого нікому, виїхав з Млинок в ночи, беручи з собою кромі жінки і дітий лиш те, що в хаті було цінніше. В Млинках ніхто не знав, чому йому село остогидло і куди він повіявся.

Освівши на шматку дівичого степу, лише з готовою хатою і стайнею, Саварин мав ще богато роботи і клопоту, заки міг сказати, що у нього є вже повне господарство. Треба було ще дещо добувати, розвести сад, степ справити так, щоби родився не буряк, а чисте збіжа. Все те доводив до ладу цілі два роки. Маючи на голові так богато ріжних клопотів, за могилу і її скарби, та за свій гріх майже забув. Коліж по двох роках всіх тих клопотів спекався, старий гріх знов став морочити його. Йому знов стали привиджуватися всі три товариші; як вони мучаться в неволі, як приковані до лавки загибають в огни ґалери. Висповідався з гріха, не помогло, давав за душі погибших, не помогло; ходив пішки аж до Лаври Печерської у Київі, не помогло. Він се пояснював собі так, що ті його три товариші не хочуть простити йому його зради, хоч ненаміреної, а поневільної. Він завинив тільки тим, що не додумався питати, чи не можна би викупити їх з неволі.

Раз йому снилося, що всі три прийшли до него і зажадали звороту скарбу, а ні, то возьмуть його з дітьми і продадуть Туркам, щоби й він з синами згорів так, як вони згоріли. Не зробили сего, бо він з жаху пробудився. Всеж таки від того сну його стало морочити питання, як їм віддати їх скарби, що спочивали закопані в могилі під Млинками.

— Як би ви були сказали мені відки ви родом, — думав, — то я допитавби вашу рідню, та їм передавби вашу працю... Хіба... як не годен вам самим, ні вашим родичам, то передам вашим душам.

Оселя була недавна і маленька, церкви ще не мала. Саварин загадав коштом трох товаришів і своїм власним побудувати церкву, в якій що року в тім часі, коли він розставався з товаришами, піп правив би за їх душі і його душу. Матеріял на церкву був даром, бо ліси біля оселі були нічиї. Заплатити треба було тільки майстрам і за все те, що з церковного будинку робило би церкву. Саварин вирахував, що як до скарбу в могилі додасть ще третину від себе, то церковця, хоч невеличка, буде мати все те, що в церкві потрібне, ще й буде несогірше вивінувана. В скрини мав чималий власний скарб зпід Пиляви, отже покищо не думав добиратися до скарбу товаришів, закопаного в могилі. Загадав церкву здвигнути за свої гроші і аж по першій панахиді у ній за душі товаришів, поїхати до Млинок і їх скарб видобути для себе.

Подумав, зробив. До зими станув церковний будинок і хатчина для попа. В зимі робив маляр, робили столярі. Все инше, що в церкві потрібне, Саварин купив у Київі. Великдень оселя вже святкувала у власній церкві.

Думаючи про душі товаришів, Саварин не забув і за себе. Мав право до того, бож до будови він доклав і свої гроші. Під престолом вимурував крипту, в якій колись, як вмре, спочалиби тлінні останки фундатора церкви. В помянику були вписані як перші: Дамян Слотила, Сава Рожанко, Тимко Самарський і Корнило Саварин. Кождий піп обовязаний був за душу кождого з них що року відправити панахиду. В оселі ніхто не знав, і сам піп не знав, чому за трох перших, але така була воля фундатора церкви і на се він дав окремий фонд. Своїх синів зобовязав, поховати його під церквою. Як би куди виїхав і там помер, то хоч би його там поховали, сини обовязані були спровадити його кости і поховати під церквою. Як би до тої пори його діти збідніли, або з якої иншої причинин не могли виконати сего обовязку, то зробити се було обовязане церковне братство, стягаючи собі потрійні кошти з частини його маєтку, на ту ціль обезпеченої.

Вже коли зачалася будова церкви, Сaвариновi лекше стало. Неначе чув, що небіжчики з вдячністю приймають сплачуваний ним довг. Колиж він вже ввесь довг сплатив, неначе відродився. Аж діти і жінка дивувались і тішилися, що він став назад такий, який був раньше. Саварин чув, що вже й на могилу не боявсь би вийти і рив би без страху. Але не квапився, бо знав, що закопаний скарб сам не втече, та що люди далі бояться не то розкопувати могилу, але й вийти на неї. Як би й занедужав і не міг сам помандрувати до Млинок та викопати скарб, то зробили би се сини, бо перед смертю виявив би їм тайну. Закопаний скарб далі спочивав у могилі, ніким не руханий.

Літа минали. Старший син Іван оженився, молодший Сава вже мав дівчину. Старий Саварин держався добре, але чув, що його кінець вже недалекий. Тепер журився тим, що зробити зі скарбом у могилі: післати синів, щоби викопали, чи йти самому. Потерпав, що сини зроблять се незручно; що їх підгляне хтось і скарб відійме від них. Рішився поїхати сам. Одної днини щез з хати. З ним щез також один кінь. Жінка і діти вже привикли до того, бо він нераз робив так. Не кажучи нічого нікому, помандрував кудись і по пару днях вернув. Бувало, також не сказав, де був, що робив. Тепер опинився в чагарнику між лісом і степом, відки було видко могилу. Загадав просидіти там до смерку, і в ночи, коли вже не буде небезпеки, що його хтось підгляне, підіхати до могили і взятися до роботи. Не зробив сего, бо почувався недобре. Не сумнівався, що се так втомила його дорога. Така мандрівка, ще й у таку жару, не на його були літа. Не чуючи сил копати, рішився через сю ніч відпочати. Очевидно й через день, бо свою роботу міг робити лише в ночи. Коня спутав і пустив, сам ляг на траві, накрився буркою і вснув. Спав до рана. День троха пересидів у кущах, троха переспав і йому бачилося, що його сила вернула. Коли вже цілком смерклося, закинув на плечі міх і пустився до могили. Вийшов на її вершок, з міха виймив заступ, та став підкопувати та на бік відкладати дернину. Хвиля роботи утомила його, в груди почув біль. На хвилю ляг, щоби припочати.

Рано степом попри чагарник конюхи гнали табун коний і почули, що в чагарнику іржить якийсь кінь. Гадаючи, що то якийсь відстав від табуна, один конюх поїхав туди і побачив коня спутаного. Очевидно, був цікавий, чий то кінь. Покликав своїх товаришів і вони стали шукати тропи їздця. Тропу знайшли і вона завела їх на могилу. На могилі, біля облупленого з мурави місця, лежав старий козак... небіщик. Коло нього лежав заступ.

(Дальше буде.)

Холоне серце, як згадаю,
Що не в Україні поховають,
Що не в Україні буду жить,
Людей і Господа любить.

Т. Шевченко.

БУВШИЙ СВІТОВИЙ ЧЕМПІОН

Ґус Соненберг який буде боротися з Пет МікҐиллом в середу ввечір, 11. березня 1931 р., 69th Reg't Armory, Lexington Ave., cor. 26th Street, New York, N. Y. (Огол.).

КЕМАЛЬ ПАША ДОМАГАЄТЬСЯ ВІД ЖІНОК ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ.

Президент турецької републики, Кемаль Паша, відвідав недавно одну дівочу школу в Смирні й заговорив при цій нагоді до дівчат: „Не фізіольогічні причини, але безосновні пересуди перешкоджують жінкам виконувати військову повинність. Сьогодня домагаються жінки горожанських прав і хочуть під кождим оглядом мати рівне право з чоловіками. А кожде право потягає за собою і обовязок. Одним з них — це військова служба. В усіх часах боролися жінки плече в плече побіч чоловіків, то чому це не мало би бути тепер?"

ЗНОВ ХОЧУТЬ УЩАСЛИВИТИ НАС ТАБЛИЧКАМИ.

Букарещтенські ґазети подають, що по деяких повітах знов видигнено наверх справу табличок на вози й хати. Ціна їх є від 15 до 30 левів. Ще тільки цього треба нам у циx тяжких часах. — („Час").

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

І В НІМЕЧЧИНІ СКАРЖАТЬ МІНІСТРІВ ЗА ВІДШКОДОВАННЯ.

Німецький монтер Шміт, що працював у Варшаві, заскаржив пруського міністра Тревірануса за відшкодовання, мотивуючи свою скаргу тим, що внаслідок войовничої промови Тревірануса він втратив роботу у Варшаві й мусів без роботи й грошей вертатися до Німеччини. Справу відпрочено.

ПАНЩИНА В ЧЕРНІВЦЯХ.

Один черновецький сторож дому пише до черновецького „Часу": „Я є сторожем дому. За мою роботу отримую мізерне помешкання в пивниці, отже не бачу ніколи сонця. А за це мушу я і жінка робити панщину цілий місяць. І так: Жінка мусить прятати в 5 світлицях і витирати підлоги кождого дня, йти до міста з панею на закупно, нести кури до різника, прати білизну раз на місяць, прасувати, замітати сходи і два рази в тиждень їх мити, замітати подвіря і хідник. А коли не вспію замести хідника, то приходить поліцай і приходиться заплатити 200 левів кари, або відсидіти в поліції. Чи це не панщина?

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА ПІДПИРАЄ ФІНАНСОВО ЮГОСЛАВІЮ.

Переговори югославського правительства в справі міжнародньої стабілізації позички майже покінчені, а сам договір буде підписаний цими днями. Найбільшу участь у цій позиції, яка виносить понад міліярд франків, матиме Чехословаччина.

—o—

НОВА ПАЦИФІКАЦІЯ В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ?

До Союза Народів уплинула нова скарга від Українців із Східної Галичини. У часі, коли Рада Союза радила, Поляки висилали знов карні експедиції на села. Жалоба вичислює катування чоловіків, жінок та дітей і наводить 83 конкретні випадки. У скарзі просять вислати комісію „Червоного Хреста".

Скаргою цею займеться Рада Союза Народів при слідуючім засіданню, на якім Польща предложить засоби для охорони німецької меншости.

БУКОВИНА МАЄ 900,000 МЕШКАНЦІВ.

На основі останнього народочислення має Буковина 900 тисяч мешканців. До цього числа не включені повіти Фальтичени й Дорогой, прилучені до буковинського директорату. Чернівці мають кругло 120,000 мешканців і є щодо чисельности населення на другому місці.

—o—

ДО ВСІХ УЧНІВ І ШКІЛ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТАНКУ ВАСИЛЯ АВРАМЕНКА ТА ДО ЇХ РОДИЧІВ!

Дорогі мої!

Доля призначила нам відограти важну ролю в життю української імігpaції в Америці і доконати цього, про що лише в уяві мріли українські патріоти від перших днів істнування українського елементу в Злучених Державах.

Завдяки нашій невпинній праці перший раз в історії Американської Юнії буде виведена українська штука на сцені славної на ввесь світ Метрополитен Опера в Ню Йорку, дня 25 квітня (Апріля) 1931 р.

Буде це український народний драматичний балет і при його помочи ми зможемо представити визвольні-змагання українського народу. Буде це ряд чудових історичних картин, котрі покажуть культурній Америці здібности українського народу до високого життя.

Ви, Учні Школи Українського Національного Танку будете тим лучником, що введе українську штуку в американський світ.

Ви, Родичі, можете бути горді з цього, що якраз Ваші діти творять переломову хвилю в нашім національнім життю,

Тому, як Ваш учитель, прошу Вас усіх: Учнів і Родичів:

Напружіть усі сили, щоби цей виступ випав величаво і приніс честь українському імени!

Рішіться взяти громадну участь у виступі в Метрополитен Опері в Ню Йорку в суботу, 25 квітня, 1931. Цеж Ваше свято! Для себе самих зробіть це!

Продовжайте науку, розпічніть наново проби, приготовляйтесь до прибуття в Нюйорську Оперу!

Перед самим виступом відбудеться ґенеральна проба в костюмах і буде знята фільма з вистави. В той спосіб кождий учасник вистави-балету буде міг сам себе побачити на движимих образках — мувінґ пикчерз! А це також неаби-яка честь!

На Ваше бажання вишлеться Вам потрібні вказівки та інструкції. Лише беріться зараз до роботи, а справді докажемо історичного діла!

Громадою обух сталити!

Здорові були всі! — Ваш учитель **В. Авраменко.**

П. С. Самозрозуміле, що кошти, звязані з Вашою поїздкою до Ню Йорку, ми не всилі покрити. Подбайте про це самі.

До головної школи треба дати знати, як далеко ви поступили у своїх приготованнях до участи.

М. Карлаш з нагоди виступу у ролі Карася в Запорожцю за Дунаєм, в неділю, 15. березня (March) 1931 р., в Укр. Нар. Домі, 217-19 Іст 6-та ул., Ню Йорк. (Огол.)

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ШПИГУНСТВО В БОЛГАРІЇ.

„Время" доносить з Софії, що військові болгарські власти арештували 16 старшин, які замішані в шпигунську аферу.

МІСС РУСІЯ.

Між красавицями, що беруть участь у змаганнях краси, є також дочка відомого баса Шаляпіна. Її вибрали зпоміж 15 інших Росіянок. Панна Марина Шаляпін є русява, має 18 літ і представляє цілком російський тип. Вона студіює танці в професора французької опери.

ВІДКРИТТЯ НАФТОВИХ ДЖЕРЕЛ В ІТАЛІЇ.

Недалеко міста Парми, в місцевости Фонтевйо, відкрили джерела нафти. Сонда ч. 1 дає 500 літрів нафти в одній хвилі. Хвилево застановили добування нафти й будують відповідні монтажі.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПОВОРОТ ТАРЗАНА.

(23)

У кількох хвилинах по вбиттю льва обох мущин оточила криклива товпа чорних дикунів. Вони завдавали тисячі питань. Новий приятель Тарзана давав їм пояснення, оповідав свою пригоду. Потім ціле племя на випередки віддавало честь Тарзанови, сій дивній постати, що вратувала одного з їх товаришів та вбила страшного Нуму.

Вони повели Тарзана до свого села та дали йому всякі дарунки, в тому числі велику масу зброї. Перша ніч серед дикунів перейшла на оргії в його честь. Обїдалися мясом зебри й антильопи. Як вояки танцювали, Тарзан завважав, що прикраси мущин і жінок були зроблені зі щирого золота.

Цілі тижні жив Тарзан серед своїх диких приятелів, полюючи на зебри й дикі бики для мяса, на слони для їх кости. Скоро він навчився їх простої мови та їх звичаїв і переконався, що вони не були людоїдами. Бусулі, вояк, котрому він спас життя, оповідав йому леґенди племени. Колись вони мали бути дуже могучі.

Але арабські торговці невільниками звели на ніщо їх число. Бусулі говорив, його золоті прикраси блистіли. Вид дорогого металю розбудив у ньому звички, яких він набравсь серед цивілізованих людий. Прийшла жадоба богатства. Він знав, що золото означає силу й приємність. Звідки походив сей золотий метал?